

NMT

Nederlandse Maatschappij
tot bevordering
der Tandheelkunde

Beroepscompetentieprofiel Tandartsassistent 2013

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1. Aanleiding	2
1.2. Het CanMEDS-model	3
1.3. Werkwijze	4
1.4. Validering en legitimering	4
1.5. Reikwijdte van het profiel	5
2. Algemeen beeld van het beroep	7
2.1. Het vakgebied	7
2.2. Complexiteit en typerende beroepshouding	8
2.3. Diploma en loopbaanperspectief	9
2.4. Relevante wet- en regelgeving	9
3. Trends en ontwikkelingen	11
4. De bouwstenen van het beroepscompetentieprofiel	14
4.1. CanMEDS-model voor de tandartsassistent	14
4.2. De zeven competentiegebieden van de tandartsassistent	16
Bijlage 1 Betrokkenen bij ontwikkeling, validering en legitimering BCP TAA	23
Bijlage 2 Gebruikte bronnen	25
Bijlage 3 Begrippenlijst	26

1. Inleiding

Voor u ligt het geactualiseerde en op de toekomst gerichte beroepscompetentieprofiel tandartsassistent (BCP TAA). Dit beroepscompetentieprofiel is gemaakt in opdracht van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (NMT) door Kenniscentrum Calibris. De beschrijvingen in het profiel richten zich op:

- het beroep van de vakvolwassen tandartsassistent zoals dat in Nederland wordt uitgeoefend;
- de kwaliteiten en competenties waarover de tandartsassistent dient te beschikken om het beroep adequaat uit te kunnen oefenen;
- alle werkvelden waarbinnen tandartsassistenten actief zijn.

In de tekst is gekozen voor de term 'behandelaar'. Met de term 'behandelaar' wordt gerefereerd aan de tandarts, de tandarts-specialist en de mondhygiënist. Verder wordt het begrip 'praktijkhouder' gebruikt als de werkgeversrelatie met de tandartsassistent aan de orde is. In verband met de leesbaarheid van de tekst is gekozen voor 'zij' bij de aanduiding van de tandartsassistent en bij de aanduiding van de behandelaar of werkgever is gekozen voor 'hij'. Waar in de tekst 'tandartsassistent' of 'tandarts' staat heeft dit zowel betrekking op mannelijke als vrouwelijke beroepsbeoefenaren.

1.1. Aanleiding

De NMT heeft besloten het bestaande beroepscompetentieprofiel uit 2005 te actualiseren, omdat ontwikkelingen in de tandheelkunde, gezondheidszorg, maatschappij en wetgeving hun invloed hebben op het werk van de tandartsassistent. Het geactualiseerde BCP TAA sluit aan op de realiteit binnen het werkveld en de ontwikkelingen in de nabije toekomst. Het BCP TAA beschrijft de beroepspraktijk zodanig dat de tandartsassistent zich herkent in het profiel. Daarnaast wordt duidelijkheid verschaft over de complexiteit van de functie en biedt het BCP TAA inzicht in de vereiste competenties, mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de functie tandartsassistent.

Het BCP TAA is geactualiseerd aan de hand van het CanMEDS-model. Deze systematiek is voor meerdere functies binnen de gezondheidszorg ingevoerd en vergroot zo de mogelijkheden tot afstemming en doorstroming. De systematiek beschrijft kernachtig de benodigde kennis en competenties en biedt een goede aansluiting op de ontwikkeling van kwalificatiedossiers.

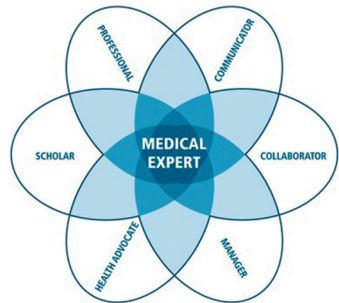
1.2. Het CanMEDS-model

Het CanMEDS-model, model van de Canadian Medical Education Directives for Specialists 2005 (CanMEDS 2005), is geen vaststaand format maar een raamwerk dat sindsdien in diverse Europese landen voor verschillende functies is ingevoerd. In Nederland zijn de competenties van de functies binnen de assiterenden gezondheidszorg -praktijkondersteuner, apothekersassistent en doktersassistent- beschreven aan de hand van dit model en volgens dezelfde systematiek. Ook de functies van mondhygiënist en tandarts zijn beschreven volgens dit model (zie tabel 1).

Tabel 1: Titels van de competentiegebieden per beroepsgroep

CanMEDS	Tandartsassistent	Mondhygiënist	Tandarts
Medical expert	Vakinhoudelijk handelen	Mondzorg	Mondzorg
Communicator	Communiceren	Communicatie	Communicatie
Collaborator	Samenwerken	Samenwerking	Samenwerking
Health advocate	Gezondheidsbevorderend handelen	Maatschappelijk handelen	Maatschappelijk handelen
Manager	Organiseren	Organisatie	Organisatie
Scholar and professional	Leren en ontwikkelen	Kennis en wetenschap	Kennis en wetenschap
Professional	Professioneel handelen	Professionaliteit	Professionaliteit

In het CanMEDS-model worden zeven rollen beschreven, die zijn vertaald naar het beroepsniveau van de tandartsassistent. De rollen overlappen elkaar waarbij het vakinhoudelijk handelen de centrale integrerende rol vertegenwoordigt. Het model heeft de vorm van een bloem (zie figuur 1). De kern van het beroep is daar waar de bloemblaadjes elkaar overlappen. De bloemblaadjes representeren de competenties die nodig zijn om het beroep uit te oefenen. Alle zeven competenties die in de blaadjes van de bloem benoemd zijn, dienen beheerst te worden door de tandartsassistent. Afhankelijk van de beroepssituatie en de teamsamenstelling krijgt een rol meer of minder accent.

Figuur 1: De bloem van het CanMEDS-model.

1.3. Werkwijze

Het BCP TAA is ontwikkeld onder regie van een stuurgroep met vertegenwoordigers van relevante werknemers- en werkgeversverenigingen alsmede beroepsverenigingen uit de sector. Inhoudelijke input is aangeleverd door een klankbordgroep waaraan tandartsassistenten, een tandarts, een mondhygiënist en praktijkmanagers uit de sector hebben deelgenomen. De leden van de klankbordgroep zijn bevestigd in een aantal bijeenkomsten. Hierbij zijn ontwikkelingen en trends binnen de mondzorg en over het beroep van tandartsassistent in kaart gebracht evenals de benodigde competenties van een tandartsassistent. Daarnaast zijn enkele kwaliteitscommissies van de NMT extra geconsulteerd, ter aanvulling op het document. In bijlage 1 zijn de leden van de stuurgroep en van de klankbordgroep vermeld. Daarnaast is aanvullend documentenonderzoek verricht. De gebruikte bronnen zijn vermeld in bijlage 2.

1.4. Validering en legitimering

Het definitieve concept BCP TAA is vastgesteld door de stuurgroep. De leden van de stuurgroep hebben het definitieve concept aan de achterban voorgelegd ten behoeve van validering, waarna in de stuurgroep het definitieve BCP TAA is vastgesteld. Het BCP TAA is ter legitimering aan de sociale partners voorgelegd. Aan andere branchepartijen is het BCP voorgelegd ter accordering en ondersteuning. In bijlage 1 zijn de personen vermeld die betrokken zijn bij de totstandkoming van het BCP, in hun rol als expert of vertegenwoordiger van sociale partners en/of brancheorganisatie. In onderstaand overzicht is de rol van de betrokken partijen aangegeven.

Validering door het werkveld via de achterban van de volgende organisaties

	Gelegitimeerd door	Geaccordeerd en ondersteund door
Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (NMT)		x
Associatie Nederlandse Tandartsen (ANT)		x
Abvakabo	x	
CNV publieke zaak	x	
Nederlandse Vereniging voor Tandheelkundig Assisterenden (NVVTA)		x

Het BCP TAA is op 6 november 2013 gevalideerd door alle bovenstaande partijen. Met ingang van deze datum is dit document het vigerende beroepscompetentieprofiel van de tandartsassistent.

1.5. Reikwijdte van het profiel

Het BCP TAA beschrijft het beroep tandartsassistent zoals verwerkt in het schema 'Taakverdeling binnen de tandheelkunde' (bron NMT). De tandartsassistent is opgenomen in de kolom 'Direct ondersteunend aan het primaire proces'.

Taakverdeling binnen de tandheelkunde

Ondersteunend en management	Direct ondersteunend aan het primaire proces	Uitvoerders van het primaire proces ¹
Baliemedewerker	Assistent omloop en Sterilisatie	Mondhygiënist
Officemanager	Tandartsassistent	Tandarts
Praktijkmanager	Preventieassistent	

Het profiel is van toepassing op alle werkvelden waarbinnen de tandartsassistent werkzaam is. Haar primaire taak is het ondersteunen van de behandelaar voor, tijdens en na de behandeling van patiënten.

Een deel van de taken van de tandartsassistent kan ook uitgevoerd worden door functionarissen uit de kolom 'ondersteunend en management'. Het gaat om baliewerkzaamheden en andere ondersteunende (administratieve) werkzaamheden. Wanneer er een baliemedewerker werkzaam is in de praktijk zullen deze werkzaamheden niet (of slechts voor een deel) door de tandartsassistent worden uitgevoerd.

Er zijn drie factoren te onderscheiden die de taken van de tandartsassistent een ander accent kunnen geven; deze factoren maken dat aspecten van een competentiegebied meer of minder nadruk hebben in de taakuitvoering. De factoren zijn:

1. De omvang van de organisatie: een solo- of groepspraktijk.
2. Het type dienstverlening: reguliere of specialistische tandheelkundige behandelingen. Reguliere tandheelkundige behandelingen worden verricht door een tandarts of mondhygiënist. Daarnaast zijn er gedifferentieerde tandartsen die een deel van de tijd besteden aan een specifiek onderdeel van de tandheelkunde, zoals de parodontoloog, endodontoloog en implantoloog. Specialistische tandheelkundige behandelingen worden uitgevoerd door de orthodontist en de kaakchirurg.
3. De doelgroepen waaraan de zorg wordt verleend, waaronder bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen, gehandicaptenzorg, asielzoekerscentra en penitentiaire inrichtingen, evenals defensie en de centra voor jeugd tandverzorging.

¹ Vermeld als uitvoerder primair proces op basis van zelfstandige bevoegdheid in het kader van de wet BIG.

De nu volgende hoofdstukken bieden een beschrijving van het beroep van tandartsassistent. Hoofdstuk 2 geeft een beeld van het vakgebied, de complexiteit en typerende beroeps-houding en de relevante wet- en regelgeving. Vervolgens is in hoofdstuk 3 beschreven welke ontwikkelingen van invloed zijn op de taakuitvoering van de tandartsassistent. Ten slotte zijn in hoofdstuk 4 de competenties en benodigde kennis van de tandartsassistent uitgewerkt volgens het CanMEDS-model.

2. Algemeen beeld van het beroep

In dit hoofdstuk wordt het vakgebied, de complexiteit en de typerende werkhouding van de tandartsassistent beschreven, evenals het loopbaanperspectief en de relevante wet- en regelgeving.

2.1. Het vakgebied

De tandartsassistent biedt professionele ondersteuning op verschillende gebieden. Zij levert een cruciale bijdrage aan een goed verloop van de tandheelkundige behandelingen en bepaalt voor een belangrijk deel het gezicht van de praktijk, doordat zij de patiënt veelal als eerste te woord staat. Zij assisteert de behandelaar² bij tandheelkundige behandelingen 'aan de stoel', waardoor de behandelaar optimaal en efficiënt kan werken. Daarnaast heeft zij een aantal taken die zij zelfstandig uitvoert, waaronder het informeren en adviseren van patiënten, het zorgdragen voor adequate voorbereiding, werkzaamheden na de behandeling van de behandelaar en het uitvoeren van administratieve taken. De tandartsassistent valt onder de werking van de wet BIG. Zij geeft door het aannemen van een opdracht voor een risicovolle en/of voorbehouden handeling aan dat zij hiervoor deskundig en bekwaam is.

Het door de tandartsassistent laten uitvoeren van voorbehouden handelingen is toegestaan op grond van de Wet BIG en WGBO onder de volgende condities:

- In opdracht van een BIG-geregistreerd en dus zelfstandig bevoegd tandarts.
- De tandarts vergewist zich van de bekwaamheid van de tandartsassistent én deze acht zichzelf bekwaam.
- De mogelijkheid tot toezicht en tussenkomst van de tandarts is verzekerd, doordat tandarts en tandartsassistent 'onder één dak' werken en de tandarts fysiek in de praktijk aanwezig is.
- Aanwijzingen van de tandarts worden te allen tijde opgevolgd.
- De patiënt weet door welke functionaris hij behandeld wordt.
- De tandartsassistent vraagt de patiënt toestemming voor het uitvoeren van de voorbehouden handeling.
- De behandelgegevens worden vastgelegd in één patiëntendossier; de tandarts is dossierhouder en eindverantwoordelijk voor de inhoud.

² Met de term 'behandelaar' wordt gerefereerd aan de tandarts, de tandarts-specialist en de mondhygiënist.

De kern van het vakgebied is in de diverse werkvelden waar de tandartsassistent werkzaam is, identiek. Wel kunnen er afhankelijk van de werksetting andere accenten op taken liggen. Daarnaast verschilt per behandelaar of en welke taken gedelegeerd worden.

De tandartsassistent werkt alleen of in teamverband onder eindverantwoordelijkheid en in opdracht van de behandelaar. Zij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitvoering van de haar toegewezen taken en zij neemt samen met de werkgever verantwoordelijkheid voor het up-to-date houden van haar kennis.

Bij de uitvoering van de taken handelt zij binnen haar bevoegdheid, bekwaamheid en verantwoordelijkheid. De tandartsassistent werkt conform de geldende richtlijnen, wet- en regelgeving en beroepsnormen.

2.2. Complexiteit en typerende beroepshouding

Complexiteit

De werkzaamheden van de tandartsassistent kenmerken zich door een grote diversiteit, waarbij zij flexibel moet kunnen schakelen tussen activiteiten en prioriteiten kan stellen. Daarnaast wordt zij geconfronteerd met onverwachte situaties en spoedeisende klachten die ingepast moeten worden in de dienstverlening. Haar taakuitvoering vereist snelheid van handelen en ook onder tijdsdruk dient zij professioneel te blijven handelen en communiceren.

De technische apparatuur wordt geavanceerder, dit vergroot de complexiteit in het omgaan hiermee. De complexiteit wordt ook bepaald door de grote diversiteit in de patiëntenpopulatie, verschillende leeftijdsgroepen, uiteenlopende zorgvragen, diverse culturele achtergronden en een scala aan emotionele belevingen van de zorg. De werkzaamheden worden uitgevoerd in een beperkte ruimte en in fysiek contact met patiënt en behandelaar. Daarnaast voert zij zowel taken uit volgens standaardroutines en protocollen als werk dat naar eigen inzicht moet worden uitgevoerd. Praktijken verschillen in de mate waarin handelingen worden gedelegeerd aan de tandartsassistent; dit vraagt van haar dat zij helderheid heeft over haar eigen verantwoordelijkheden en goed haar grenzen kan bewaken.

De tandartsassistent moet tijdens het assisteren snel kunnen schakelen en dient te beschikken over een goede motoriek en oog-handcoördinatie. Bij de uitvoering van haar taken dient zij specialistische kennis en vaardigheden adequaat toe te passen en daarnaast praktische oplossingen te vinden voor voorkomende problemen. Zij draagt mede verantwoordelijkheid voor de patiëntveiligheid; dit vraagt bewustzijn en handelen gericht op het beperken van de risico's.

Typerende beroepshouding

De tandartsassistent heeft voor, tijdens en na de tandheelkundige behandeling een servicegerichte houding naar de patiënt. Zij stelt zich toegankelijk en vriendelijk op, houdt rekening met de belevingswereld van de patiënt en gaat hier respectvol mee om. Zij denkt (pro)actief mee met de patiënt, de behandelaar en andere collega's en stelt zich dienstverlenend naar hen op. De tandartsassistent staat open voor feedback van de patiënt, van de behandelaar en vanuit het team. Zij toont initiatief binnen de grenzen van haar verantwoordelijkheden en is flexibel in het schakelen tussen werkzaamheden. De tandartsassistent is evenwichtig, integer en stressbestendig. Zij is in staat haar grenzen te bewaken en aan te geven. Zij hanteert de geldende regels ten aanzien van geheimhoudingsplicht, privacy, hygiëne en veiligheid en bevoegdheid en bekwaamheid.

2.3. Diploma en loopbaanperspectief

De diploma-eisen voor de opleiding tot tandartsassistent zijn vastgelegd in het kwalificatiedossier Tandartsassistent. Hieraan is het diploma 'Tandartsassistent' verbonden, erkend door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Specialisatie

Binnen de tandartspraktijk kan de tandartsassistent kennis en vaardigheden verdiepen met de cursus die opleidt tot preventieassistent. Via het volgen van scholing en cursussen kan de tandartsassistent zich verder ontwikkelen via modules als implantologie en orthodontie.

Doorstroom

De gediplomeerde tandartsassistent heeft de mogelijkheid om door te groeien naar hbo-niveau via bijvoorbeeld de hbo-opleiding Mondzorgkunde, die opleidt tot mondhygiënist. Daarnaast is er de mogelijkheid tot het volgen van een hbo-opleiding Manager (mond)zorg.

2.4. Relevante wet- en regelgeving

Tijdens de werkuitoefening heeft de tandartsassistent te maken met verschillende wetten en regels. Veranderingen in de wet- en regelgeving hebben effecten op het werk van de tandartsassistent. Zij dient zich hiervan bewust te zijn en er naar te handelen. Dit is ook van belang in de communicatie met patiënten zodat zij de juiste voorlichting verstrekt.

Voorbeelden van deze wet- en regelgeving zijn:

- Wetten gericht op de kwaliteit van de zorg: Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG) en de Kwaliteitswet Zorginstellingen (Kwzi).
De tandartsassistent wordt in de wet BIG niet genoemd. Zij oefent wel een beroep uit op het gebied van de individuele gezondheidszorg en valt daarmee onder de werkingssfeer van de wet BIG.
- Wetten die gericht zijn op het versterken van de rechtspositie en (privacy)bescherming van patiënten: Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO, als onderdeel van het Burgerlijk Wetboek); Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP); wetten en daarop gebaseerde besluiten gericht op radiologie- en stralingsbescherming; Wet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (sinds 1 juli 2013 van kracht).
- Wetten gericht op besturing en financiering van de zorg: Zorgverzekeringswet (Zvw); de Regeling Zorgverzekering; Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en Wet Marktordening Gezondheidszorg (WMG).
- Algemeen geldende regelgeving: de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek; Arbeidsomstandighedenwet; Arbeidstijdenwet en Arbeidstijdenbesluit en de Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen. Deze opsomming is overigens niet uitputtend.
- Richtlijnen, zoals de Richtlijn infectiepreventie, de Richtlijn tandheelkundige radiologie en de Richtlijn patiëntendossier.

3. Trends en ontwikkelingen

Tandheelkundige zorg is in de afgelopen decennia meer en meer teamwork geworden, met een variatie aan zorgaanbod. De kwaliteit van de tandheelkundige zorg is dan ook niet langer het resultaat van het werk van één tandarts, maar dat van verschillende tandheelkundige zorgverleners (NMT 2012).

De tandheelkundige zorg ontwikkelt zich van curatie (herstel van gebit) naar mondzorg waarbij het accent ligt op preventie en waarbij verschillende zorgverleners nauw met elkaar samenwerken.

Binnen het vakgebied is merkbaar dat het aantal tandartsassistenten dat doorgroeit via cursussen en opleidingen toeneemt. Dit wordt mede veroorzaakt door de toegenomen taakdelegatie waardoor de tandartsassistent met andere aspecten van de mondzorg geconfronteerd wordt.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen zijn hieronder gecategoriseerd weergegeven. Bij elke categorie is aangegeven wat de effecten van de ontwikkelingen zijn op de taakuitvoering van de tandartsassistent.

Bedrijfsorganisatorisch

Om kwalitatief hoogwaardige zorg aan de patiënt te leveren, zijn tandheelkundige zorgverleners erop gericht om meer te gaan samenwerken. Het aantal groepspraktijken neemt gestaag toe ten opzichte van het aantal solopraktijken. Avond- en weekenddiensten worden in een aantal gevallen gecentraliseerd aangeboden voor een groter regionaal gebied. Steeds vaker delegeert de behandelaar taken naar de tandartsassistent. Voor de tandartsassistent betekent dit, dat zij:

- vaker werkt in een team met meerdere collega's en een variatie aan zorgverleners binnen de tandheelkunde
- ruimere ontwikkelmogelijkheden heeft doordat er meerdere disciplines/aandachtsgebieden aanwezig zijn, met veelal een positief effect op de arbeidssatisfactie
- meer mogelijkheden tot taakdifferentiatie heeft, waarbij het pakket begrensd is
- te maken krijgt met 'oprekken' van haar competenties en door gedelegeerde taken ruimere mogelijkheden heeft voor parttime en flexibele werkverbanden
- ruimere mogelijkheden heeft om door te stromen binnen en buiten de zorg

Patiënten

De bevolking vergrijst, is multicultureel en er bestaat een diversiteit aan leefstijlen en consumptiepatronen. Hierdoor variëren ook de problemen en aandacht voor mondzorg. Een toenemend aantal ouderen is nog in het bezit van de eigen elementen. Hierdoor neemt de vraag naar complexe tandheelkundige behandelingen toe.

De huidige patiëntengroep is mondig en doet veelal zelf onderzoek naar mogelijke behandelwijzen via internet voordat men een tandheelkundige zorgverlener consulteert. Patiënten vragen op basis van de gevonden mogelijkheden een specifieke behandeling en verwachten meer uitleg. Ook willen zij in samenspraak met de behandelaar tot besluitvorming komen over de behandeling.

Voor de tandartsassistent betekent dit dat zij in het contact met de goed geïnformeerde en assertieve patiënten over adequate communicatieve vaardigheden moet beschikken. Dit vergt een continu beroep op haar (zelf)lerend vermogen en kennisontwikkeling.

Technologie en ICT

Technologische ontwikkelingen maken dat er steeds meer mogelijkheden komen voor mensen om hun gebit te houden en/of te verbeteren. Deze mogelijkheden worden ook in toenemende mate in de eigen praktijk aangeboden; patiënten hoeven minder doorverwezen te worden.

Daarnaast wordt voor communicatie met de patiënt steeds vaker gebruik gemaakt van digitale media zoals sms- en e-mailmodules en sociale media.

Voor de tandartsassistent betekent dit dat zij te maken krijgt met nieuwe behandeltechnieken, technische hulpmiddelen en ICT-toepassingen. Zij zal vaker assisteren bij complexe behandelingen, digitaal de patiënt informeren over behandelafspraken, gegevens verwerken en uitwisselen met andere zorgverleners en herinneringen versturen via de mobiele telefoon. De communicatie met andere zorgverleners en patiënten kan gaan verlopen via beveiligde internetverbindingen, volgens de Wet Bescherming Persoonsgegevens en daarop gebaseerde richtlijnen van het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP).

Wet- en regelgeving

Tijdens de werkuitvoering heeft de tandartsassistent te maken met verschillende wetten en regels. Veranderingen in wet- en regelgeving hebben effect op het werk van de tandartsassistent, zoals bijvoorbeeld wijzigingen in de vergoedingenlijst en de Richtlijn infectiepreventie. De aandacht voor infectiepreventie waaronder reiniging, desinfectie

en sterilisatie van het instrumentarium neemt toe. Ook het aantal richtlijnen neemt toe, bijvoorbeeld met de richtlijn overdracht medicatiegegevens, de richtlijn kindertandheelkunde en de richtlijn tandheelkundige hulp aan ouderen. Daarnaast brengt de inwerkingtreding van de wet 'Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' een extra verantwoordelijkheid met zich mee, als het gaat om het signaleren en melden van verwaarlozing en/of mishandeling. De tandartsassistent kan naast eigen signalerende taken in opdracht van de behandelaar taken hebben bij het toepassen van de meldcode.

De tandartsassistent dient zich bewust te zijn van deze wet- en regelgeving, zich deze kennis toe te eigenen en hiermee rekening te houden in de communicatie met de patiënt. Daarnaast moet het tandheelkundig handelen in toenemende mate verantwoord worden, iets dat meer of andere administratieve handelingen met zich mee kan brengen.

4. De bouwstenen van het beroepscompetentieprofiel

4.1. CanMEDS-model voor de tandartsassistent

De beschrijving van het beroepscompetentieprofiel voor tandartsassistenten is uitgewerkt op basis van het CanMEDS-model. Daarbij komen de volgende twee aspecten aan bod:

1. de competentiegebieden (de bloem)

Het hart van de bloem biedt een overkoepelende beschrijving van het beroep waarin alle taakgebieden van een tandartsassistent die zij in elke context uitvoert, benoemd zijn. De overige competentiegebieden (de bloemblaadjes) vullen elkaar aan en zijn met elkaar verbonden. Ze zijn opgebouwd uit een aantal te onderscheiden algemene vaardigheden.

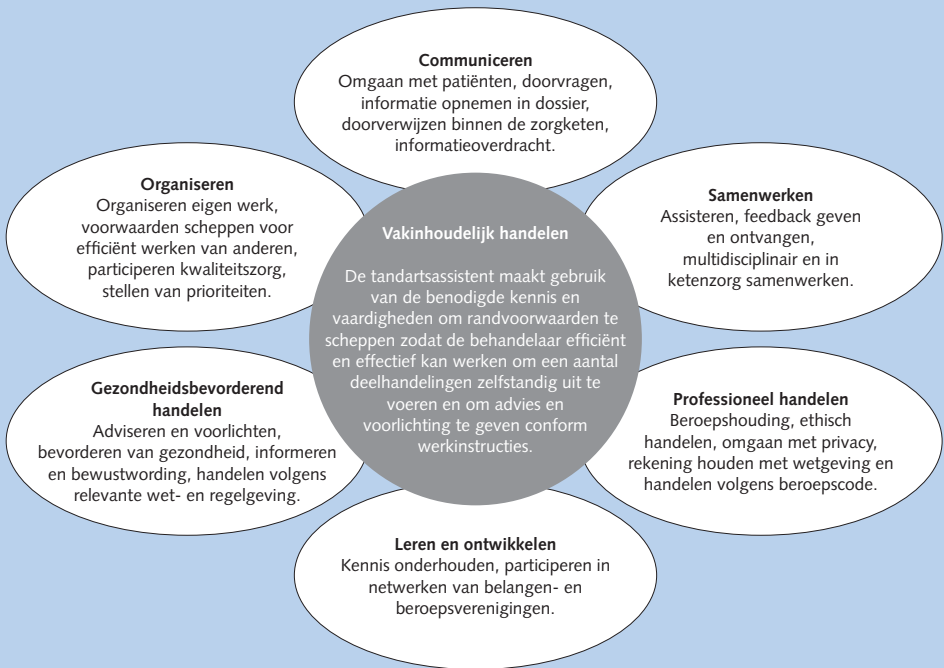
2. de competenties per competentiegebied

Hierbij wordt een competentiegebied uitgesplitst naar concrete taken met de daarbij benodigde kennis, vaardigheid en houding.

In figuur 2 zijn de zeven competentiegebieden omschreven, vertaald naar het beroep tandartsassistent. Het hart van de bloem omvat het vakinhoudelijk handelen.

De bloemblaadjes omvatten de competentiegebieden communiceren, samenwerken, professioneel handelen, leren en ontwikkelen, gezondheidsbevorderend handelen en organiseren. Afhankelijk van het werkveld zal de tandartsassistent zich op één of enkele taakgebieden focussen en daarbij meer of minder gebruik maken van de omliggende competentiegebieden.

CanMEDS-bloem

Figuur 2: CanMEDS-competentiegebieden tandartsassistent.

4.2. De zeven competentiegebieden van de tandartsassistent

In onderstaande tabellen staan de omschrijvingen van de zeven competentiegebieden en de daarbij horende competenties.

Competentiegebied Vakinhoudelijk handelen

Omschrijving:

De tandartsassistent draagt, in afstemming met de tandarts, zorg voor optimale tandheelkundige zorg door:

- (te assisteren bij) het uitvoeren van handelingen in het kader van tandheelkundige zorg. Zij zet haar persoonlijke expertise in bij deze activiteiten en voert ze uit volgens de geldende wet- en regelgeving, procedures en werkinstructies;
- baliewerkzaamheden uit te voeren.

Haar vakinhoudelijk handelen wordt gekarakteriseerd door een actuele, ethische en efficiënte aanpak alsmede door effectieve communicatie met de patiënt, de behandelaar en het team.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. De behandelaar te assisteren bij onderzoek en tandheelkundige verrichtingen.
2. De urgentie van pijn en hulpvragen vast te stellen aan de hand van protocollen.
3. Vragen via telefoon, e-mail en aan de balie te beantwoorden.
4. Advies te geven op basis van richtlijnen, protocollen en werkafspraken.
5. Nieuwe patiënten te informeren over de praktijk en in te schrijven.
6. De tijdsduur van behandelingen in te schatten in overleg met de behandelaar.
7. De tandheelkundige zorg adequaat te organiseren in overleg met de behandelaar.
8. Onderdelen van tandheelkundige behandeling uit te voeren volgens richtlijnen, protocollen en werkafspraken.
9. Professioneel en ethisch te blijven handelen in situaties waar tijdsdruk en urgentie om keuzes vragen.
10. Bij te dragen aan een adequaat ingerichte en onderhouden werk- en wachtruimte.
11. De administratie te verzorgen waaronder bijwerken patiëntendossiers, verwerken verwijsbrieven en contact onderhouden met onder andere de zorgverzekeraar.
12. De regels van de infectiepreventie strikt na te leven.
13. Röntgenapparatuur in te stellen en röntgenopnames te maken.

Kennis van:

- cariës en paropreventie
- tandheelkundige methoden en behandelingen
- benodigde apparatuur, materialen en middelen t.b.v. onderzoek en behandeling
- de algehele gezondheid van de patiënt in relatie tot het orofaciale gebied
- risico's van tandheelkundige methoden en behandelingen
- relevante wet- en regelgeving (waaronder de wet BIG, richtlijnen en protocollen)
- de functie, anatomie en pathologie van het orofaciale gebied

Competentiegebied Communiceren

Omschrijving:

De tandartsassistent zorgt er door haar heldere, zorgvuldige en overtuigende wijze van communiceren voor dat de patiënt weet wat hem te wachten staat. Ook onderhoudt de tandartsassistent de relatie met de behandelaar, collega's en teamleden op de eigen werkplek.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. Relevante informatie en toelichtingen accuraat aan de patiënt, collega's en behandelaar over te dragen, zowel mondeling als schriftelijk.
2. Empathisch en respectvol met de patiënt om te gaan door gesprekstechnieken en communicatiestijl doelgericht in te zetten.
3. Adequaat om te gaan met grensoverschrijdend gedrag, klagen en agressie.
4. Vertrouwen en veiligheid te creëren.
5. Angst te reduceren.
6. De patiënt steun te bieden door communicatietechnieken aan te passen aan de situatie (geruststellen, motiveren, overtuigen).
7. Haar non-verbale communicatie aan te passen aan de boodschap die zij brengt.
8. Rekening te houden met factoren die de communicatie beïnvloeden.
9. Adequaat om te gaan met nieuwe (sociale) media en andere communicatietoepassingen.
10. Informatie te verwerken in geautomatiseerde systemen.

Kennis van:

- communicatie- en gesprekstechnieken
- kenmerken van patiëntgroepen
- uitingsvormen van pijn en angstgevoelens
- ICT (computergebruik en geautomatiseerde systemen)
- Nederlandse taal, zodanig dat adequaat communiceren mogelijk is in woord en geschrift
- tandheelkundig vakjargon

Competentiegebied Samenwerken

Omschrijving:

De tandartsassistent werkt effectief en efficiënt samen met de behandelaar en andere collega's om bij te dragen aan optimale tandheelkundige zorg.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. De taakverdeling af te stemmen door een heldere en eenduidige informatie-uitwisseling, zodat collega's weten wat er van hen verwacht wordt.
2. Structureel en ad hoc met de behandelaar te overleggen.
3. Collega's aan te spreken op hun handelen.
4. Aan te sluiten bij de werkwijze van de behandelaar.
5. Grenzen aan te geven van haar beroepsuitoefening.
6. Feedback te geven aan en te ontvangen van collega's, behandelaar en patiënten.
7. Problemen binnen de samenwerking bespreekbaar te maken.

Kennis van:

- taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van alle betrokkenen binnen de organisatie
- taakbegrenzing
- probleemoplossende methodieken en conflictantering
- informatieverwerkingssystemen
- feedbackregels

Competentiegebied Organiseren

Omschrijving:

De tandartsassistent organiseert binnen de gegeven opdracht haar eigen werk en schept voorwaarden voor anderen om het werk efficiënt en effectief uit te kunnen voeren.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. Afspraken zorgvuldig in te plannen.
2. De gegevens van de patiënt volgens richtlijnen te registreren.
3. Te zorgen voor het afhandelen van financiële aspecten/declaraties.
4. Haar eigen werkzaamheden te plannen op basis van prioriteit, in afstemming met de tandarts.
5. Prioriteiten te stellen in de uitvoering van taken die onverwacht of tegelijkertijd op haar afkomen.
6. De taken op elkaar af te stemmen en deze zo nodig over te dragen.
7. Voorraad te beheren zodat benodigde materialen/middelen voldoende beschikbaar zijn.
8. Kostenbewust te handelen.
9. De kwaliteitsaspecten van het kwaliteitssysteem toe te passen en de kwaliteit van haar eigen werk te waarborgen.
10. De noodzaak tot veranderingen in de praktijkvoering te signaleren en te inventariseren.
11. Mee te werken aan kwaliteitsbevordering en activiteiten ten aanzien van praktijkvoering en tandheelkundige zorg.

Kennis van:

- planning en logistieke processen
- duur en impact van behandelingen
- de inhoud van protocollen en richtlijnen
- voorraadbeheer
- het declaratiesysteem
- het voeren van een boekhouding

Competentiegebied Gezondheidsbevorderend handelen

Omschrijving:

De tandartsassistent is zich bewust van haar verantwoordelijkheid en mogelijkheden om de aandacht voor de gebitstoestand van patiënten te bevorderen en handelt daarnaar.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. Patiënten voorlichting en advies te geven over een goede mondverzorging, waaronder voedingsadviezen.
2. Bij advisering gebruik te maken van de kennis van de meest voorkomende preventiemaatregelen.
3. Patiënten te motiveren en te stimuleren om adviezen op te volgen.
4. De patiëntveiligheid te waarborgen.
5. Te handelen in overeenstemming met de relevante wet- en regelgeving.

Kennis van:

- preventiemaatregelen
- voeding en voedingsadviezen
- algemene mondverzorging
- procedures, protocollen en werkafspraken betreffende patiëntveiligheid
- taakbegrenzing
- kennisoverdracht- en voorlichtingsmethodieken
- overtuigings- en beïnvloedingsprocessen
- motivatiestrategieën
- wet- en regelgeving
- het kwaliteitssysteem

Competentiegebied Leren en ontwikkelen

Omschrijving:

De tandartsassistent houdt haar deskundigheid op peil zodat zij haar werk naar actuele maatstaven kan blijven uitvoeren.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. Initiatief te nemen om geïnformeerd te blijven over ontwikkelingen op het vakgebied.
2. Nieuwe technologie en ICT-vaardigheden te leren benutten.
3. Zichzelf te beoordelen door middel van zelfreflectie.
4. Vragen en opmerkingen van patiënten, collega's en leidinggevende over haar eigen functioneren en werkuitvoering te ontvangen en daarop adequaat te reageren.
5. Leemtes in haar kennis/vaardigheden vast te stellen.
6. Initiatief te nemen om persoonlijke leerbehoeften, hiaten in kennis en/of vaardigheden aan te pakken door gebruik te maken van bijvoorbeeld scholing, intervisie of supervisie.
7. Nieuwe medewerkers in te werken.

Kennis van:

- reflectiemethoden
- actuele ontwikkelingen in de mondzorg
- vakliteratuur en scholingsaanbod

Competentiegebied Professioneel handelen

Omschrijving:

De tandartsassistent toont door haar gedrag en de inzet van haar kennis dat zij verantwoorde ondersteuning kan bieden bij de tandheelkundige zorgverlening.

Competenties:

De tandartsassistent is in staat om:

1. Om te gaan met patiënten van verschillende etnische en culturele achtergronden en zich in te leven in hun levensomstandigheden.
2. Adequaat om te gaan met beroepssituaties die zij als moeilijk of stressvol ervaart.
3. Professioneel te blijven functioneren onder grote druk.
4. Verantwoordelijkheid te tonen voor de kwaliteit van het eigen handelen.
5. De privacy van patiënten te waarborgen.
6. Op juiste momenten collega's in te schakelen bij het advies voor de patiënt.
7. Lichamelijke signalen en gedragssignalen die wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld te herkennen en te duiden.

Kennis van:

- kostenbewust handelen
- ethisch handelen
- signalen kindermishandeling en/of huiselijk geweld
- basale EHBO technieken
- kenmerken van professionaliteit
- wet- en regelgeving
- taakbegrenzing
- kwaliteitseisen ten aanzien van de tandheelkundige zorgverlening, verrichtingen en praktijkvoering
- het kwaliteitssysteem

Bijlage 1:

Betrokkenen bij ontwikkeling, validering en legitimering BCP TAA

Stuurgroep

Dhr. R. van den Berg	– <i>Calibris (voorzitter)</i>
Mevr. C. Schenkeveld / Mevr. J. Kegels	– <i>NMT (beleidsadviseur)</i>
Dhr. E. van Groen	– <i>afgevaardigde NMT</i>
Mevr. M. van Splunter-Schneider	– <i>afgevaardigde NVM</i>
Mevr. S. Masselink	– <i>afgevaardigde NVVTA</i>
Mevr. M. Meere	– <i>afgevaardigde CNV Publieke Zaak</i>
Mevr. E. Merlijn	– <i>afgevaardigde Abvakabo</i>
Mevr. T. Duyvesteyn	– <i>Calibris (projectleider)</i>

Klankbordgroep

Mevr. I. van Ratingen	– <i>manager mondzorg</i>
Dhr. R. Kohsiek	– <i>tandarts</i>
Mevr. J. van der Craats	– <i>tandartsassistent/preventieassistent</i>
Mevr. M. de Paepe	– <i>tandartsassistent</i>
Mevr. S. de Jong	– <i>mondhygiënist</i>
Mevr. I. Martens	– <i>medewerker parodontologie/implantologie</i>
Mevr. M. van der Spek	– <i>tandartsassistent</i>
Mevr. M. Janssen-Bressers	– <i>praktijkmanager tandartspraktijk</i>

Ontwikkelaars

Mevr. P. van de Berg	– <i>Calibris</i>
Dhr. J. van Zijlekom	– <i>Calibris</i>
Mevr. T. Duyvesteyn	– <i>Calibris</i>

Validering

Organisatie

Vertegenwoordiger bestuur

Nederlandse Maatschappij tot bevordering
der Tandheelkunde (NMT)

Mevr. N.M. Kroezen

Associatie Nederlandse Tandartsen (ANT)

Dhr. S.A. El Boushy

Abvakabo

Mevr. E. Merlijn

CNV publieke zaak

Dhr. H.M.L.M. de Macker

Nederlandse Vereniging van
Tandarts Assistenten (NVvTA)

Dhr. E.J. Cremers

Bijlage 2:

Gebruikte bronnen

Bij de ontwikkeling van het BCP TAA is gebruik gemaakt van onderstaande bronnen die zijn aangeleverd door NMT, stuurgroep- en klankbordgroepen.

- Beroepsprofiel Tandartsassistent, NIZW, 2005
- Brochurereeks gezondheidsrecht (deel 5 kwaliteitsregulering), CNV Publieke Zaak, 2012 (3e druk)
- CanMEDS framework, The Royal College of Physicians and Surgeons of Canada, 2005
- De mondzorg van morgen, Gezondheidsraad, 2012
- De NMT over rol en positie van zorgverleners in de mondzorg (verkort visiedocument), NMT, 2012
- Functieprofiel Assistent omloop en sterilisatie, NMT, 2009
- Functieprofiel Junior tandartsassistent, NMT, 2009
- Functieprofiel Tandartsassistent, NMT, 2009
- Functieprofiel Senior tandartsassistent, NMT, 2009
- Handleiding NMT - Functieprofielen tandheelkundige praktijken, NMT, 2010
- Module Financiële administratie, NMT, 2009
- Rol en positie van zorgverleners in de mondzorg (visiedocument), NMT, 2012
- Samenwerken in de mondzorg van morgen, R. Schaub, 2008
- Voorwaarden voor samenwerken in de mondzorg, W.G. Brands, 2010

Bijlage 3:

Begrippenlijst

- BCP** Een beroepscompetentieprofiel (BCP) wordt ontwikkeld vanuit een behoefte van brancheorganisatie(s) en/of doordat er vanuit de arbeidsmarkt behoefte is aan gediplomeerden voor het beroep. In het beroepscompetentieprofiel staat beschreven waaraan een vakvolwassen beroepsbeoefenaar moet voldoen. Een beroepscompetentieprofiel kan worden gebruikt als instrument voor personeelsbeleid (waaronder het ontwikkelen van functieprofielen), om de vraag naar beroepsonderwijs te verhelderen en om input te geven aan de opleiding voor de toekomstige beroepsbeoefenaren.
- Behandelaar** In het BCP TAA is gekozen voor de term 'behandelaar'. Met de term 'behandelaar' wordt gerefereerd aan de tandarts, de tandarts-specialist en de mondhygiënist.
- CanMEDS** Canadian Medical Education Directives for Specialists is een format dat wordt gebruikt om functies in de zorgverlening te beschrijven aan de hand van competentiegebieden en competenties. Het model zorgt voor verbreding en verdieping in de beschrijving van de specifieke functie.
- Competentiegebieden** Het CanMEDS-model kent zeven competentiegebieden. Zes competentiegebieden overlappen elkaar deels en komen samen in het midden, waar het zevende competentiegebied wordt beschreven: de kern van het beroep (het vakinhoudelijk handelen).
- Competenties** De competenties zijn in het CanMEDS-model onder de competentiegebieden geplaatst en zorgen voor de specifieke inkleuring van de functie tandartsassistent.

Complexiteit

Het begrip 'complexiteit' omvat de complexiteit van het beroep. De complexiteit van het beroep wordt onder meer bepaald door de aard en inhoud van het werk, de diversiteit van de werkzaamheden, de context, de noodzaak om snel te kunnen schakelen tussen de werkzaamheden en de keuzes en beroepsdilemma's waar de beroepsbeoefenaar mee om moet gaan.

Meldcode

Sinds 1 juli 2013 zijn beroepskrachten in de zorg, welzijn en andere zelfstandige beroepsbeoefenaren verplicht een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te gebruiken bij signalen van geweld.

Taakdelegatie

Het laten uitvoeren van nauwkeurig omschreven taken door een persoon van een lager bevoegdheidsniveau. De taak is dan niet omschreven in het deskundigheidsgebied van de desbetreffende functionaris. De delegerende (bijvoorbeeld de tandarts) behoudt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering.

Niet te verwarren met het begrip taakherschikking, waarbij een structurele verschuiving plaatsvindt van taken of takenpakket naar een ander deskundigheidsgebied (bijvoorbeeld van tandarts naar mondhygiënist). Tegelijkertijd met het verschuiven van de taak verschuift de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de taak tussen de personen.

Vorbehouden handeling

In de wet BIG wordt een aantal voorbehouden handelingen genoemd die alleen mogen worden uitgevoerd door een tandarts die zelfstandig bevoegd is. De tandartsassistent is niet zelfstandig bevoegd, maar mag wel in opdracht van een tandarts onder bepaalde voorwaarden deze voorbehouden handelingen uitvoeren.

WGBO

De Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO) beschrijft de rechten en plichten van patiënten in de zorg. De wet regelt onder andere het recht op informatie over de tandheelkundige situatie, de toestemming voor een tandheelkundige behandeling, inzage in en afschrift van het dossier, het recht op privacy en geheimhouding van gegevens, het recht op vrije tandartskeuze en vertegenwoordiging van patiënten die niet zelf kunnen beslissen.

Wet BIG

De wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (wet BIG) heeft als doel de kwaliteit te bevorderen van de zorg die beroepsbeoefenaren leveren en de patiënt te beschermen tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen van zorgverleners. In de wet BIG wordt een aantal voorbehouden handelingen genoemd die alleen mogen worden uitgevoerd door een BIG-geregistreerd (zelfstandig bevoegd) tandarts. De tandartsassistent is niet zelfstandig bevoegd, maar mag wel in opdracht van een tandarts onder bepaalde voorwaarden deze voorbehouden handelingen uitvoeren.

Richtlijnen infectiepreventie

De Richtlijnen infectiepreventie zijn landelijke richtlijnen voor de preventie van infecties binnen de intramurale gezondheidszorg. Binnen de tandheelkunde is een eigen richtlijn opgesteld, aangepast aan de tandheelkundige praktijk.

NMT

Nederlandse Maatschappij
tot bevordering
der Tandheelkunde

NMT-Ledenservice
Geelgors 1
Postbus 2000
3430 CA Nieuwegein

Telefoon 030 60 76 380
Telefax 030 60 48 994

Internet www.nmt.nl
E-mail LS@nmt.nl

Het Beroepscompetentieprofiel Tandartsassistent 2013 is ontwikkeld door Kenniscentrum Calibris in opdracht van de NMT.

